

Opetus ja kulttuuriministeriö
Kirsi Alila

Viite: Lausuntopyyntöne OKM/81/040/2012

Lausunto varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän esityksistä

Varhaiskasvatustalaki on tarpeellinen ja ajankohtainen. Korkealaatuiset varhaiskasvatustalpalvelut ovat tutkimusten mukaan parasta sosiaalista investointia. Niihin sijoitetut varat palautuvat yllättävän nopeasti yhteiskunnalle korkojen kanssa.

Lakiehdotuksessa on erinomaisia pykäläiä, joista THL haluaa korostaa seuraavia:

- 1) 2§: On arvokasta ja tärkeätä, että varhaiskasvatus määritellään hoidon, kasvatuksen ja opetuksen muodostamaksi kokonaisuudeksi. Suomalaisen päivähoiton vahvuus on ollut tässä kokonaisnäkemyksessä, eikä siitä saa luopua vaan sitä tulee päinvastoin kehittää
- 2) 3§:ssä kirjatut periaatteet edistävät toteutuessaan lasten hyvinvointia ja oppimista sekä kasvua myönteiseen yhteisön jäsenyyteen: esim. lapsen osallisuus, ryhmään kuulumisen tuomien hyvien kokemusten merkitys, leikin osuus lapsen maailmassa, lasten yhdenvertaisuus sekä yhteistyö vanhempien kanssa.
- 3) 10§ on varhaisen syrjäytymiskehityksen ehkäisyn kannalta keskeinen. Se määrittää varhaiskasvatustalpalvelut osaksi monialaista toiminnallista lapsiperheiden palvelukokonaisuutta. Mitkään lapsiperhepalvelut eivät kykene yksin tarjoamaan erilaisissa tilanteissa olevat perheille oikea-aikaista ja riittävän pitkäkestoista tukea. Silti juuri vanhempien kokemaa tuki lasten kasvatuksessa on tutkimusten mukaan tärkein tekijä, joka selittää perheiden selviämistä kasvatustehtävässään ja siten lasten kasvamista sosiaaliseen ja henkilökohtaiseen hyvinvointiin.

Lakiehdotuksessa on seuraavia heikkouksia, joita THL esittää korjattavaksi:

- 1) Varhaiskasvatus ja varhaiskasvatustalpalvelut eivät käsitteinä erotu lakiehdotuksessa selkeästi. 1§:ssä todetaan lain koskevan molempia. Myöhemmin tämä käsitepari ei enää erotu. **Laissa olisi selkeästi erotettava varhaiskasvatus, johon lapsella tulee olla oikeus varhaiskasvatustalpalveluista, joihin huoltajilla on tarve.** Lakiehdotuksen mukaan kunnalla velvollisuus järjestää molempia.

Nykyisessä päivähoitolaissa puuttuu käsite varhaiskasvatus. Pedagogisesti korkeatasoisen varhaiskasvatustal on kansainvälisten tutkimusten mukaan osoitettu lisäävän lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä myöhempää myönteistä kehitystä ja oppimista, ja siten on perusteltua korostaa niitä lapsen oikeuden kautta. Varhaiskasvatus on sisällöllinen käsite, joka kuvaa suunnitelmallista toimintaa, jonka tavoitteena on lapsen kasvu taidoissa, ymmärryksessä ja sosiaalisessa osaamisessa. Varhaiskasvatustalpalvelu on puolestaan se

rakenteellinen kokonaisuus, joka tekee huoltajille mahdolliseksi esim. opiskella, käydä töissä tai hoitaa omaa kuntoutumistaan.

THL ehdottaa, että nämä käsitteet erotetaan. Tämä koskee erityisesti § 11:a, jota ehdotetaan muutettavaksi seuraavasti (ensimmäinen ja kolmas momentti muutettu):

11§: **Oikeus varhaiskasvatukseen ja varhaiskasvatuspalveluihin.** Lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen ja lapsen huoltajilla oikeus varhaiskasvatuspalveluihin. Varhaiskasvatuspalveluiden käyttämisestä päättävät lapsen huoltajat.

(3.mom) Lapsella on oikeus päiväkodissa tai perhepäivähoidossa annettavaan varhaiskasvatuspalveluun. Iltaisin, öisin, viikonloppuisin ja arkipyhäisin annettavaan varhaiskasvatuspalveluun on oikeus ainoastaan lapsella, jolle se on välttämätöntä lapsen huoltajien työssäkäynnin tai opiskelun vuoksi.

2)

Tavoitteet: 3§:ssä asetetaan varhaiskasvatukselle esimerkillisen ansiokkaat tavoitteet. Ne on kuitenkin kirjoitettu tavalla, jossa tavoite ei ole konkreettinen vaan toiminta tulee omaksi tavoitteekseen. Siten sitä on hyvin vaikea seurata. Samalla **lapsen reaalin oma kokemus tuntuu karkaavan ja** lapsesta tulee passiivinen vastaanottaja. 3§:ää ehdotetaan myös järjestettäväksi uudestaan niin, että **lapsen osallisuus nousisi ensisijaiseksi** ja samalla huoltajien osuus siirtyisi heille koottuun yhtenäispykälään (19 §)

- kaikki lapset saavat kasvaa, kehittyä ja oppia tasapainoisesti ja elää terveenä ja hyvinvoivana
- lapset saavat osallistua eli vaikuttaa omaan arkeensa ja olemiseensa
- lapset saavat toimia ja leikkiä ja saavat myönteisiä oppimiskokemuksia
- lapset saavat ikänsä ja kehityksensä mukaista pedagogista toimintaa ja huolenpitoa
- varhaiskasvatusympäristö on monipuolinen, terveellinen ja turvallinen (kehittävä tuntuu vanhanaikaiselta, aikuiskeskeiseltä)
- kaikessa toiminnassa kunnioitetaan lapsia ja heidän oikeuttaan mahdollisimman pysyviin vuorovaikutussuhteisiin
- lapset saava yhdenvertaiset ja tasa-arvoiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen tavalla, joka vahvistaa sukupuolten välistä tasa-arvoa sekä eri kulttuurien, uskonnollisten ja katsomuksellisten välistä kunnioitusta
- jokainen lapsi pääsee elinikäisen oppimisen hyvään alkuun
- jokaista lasta tuetaan hänen yksilöllisen tuen tarpeensa mukaisesti, tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä
- kaikki lapset oppivat kunnioittamaan toisia ja saavat onnistumisen ja kuulumisen kokemuksia yhdessä toimimisesta vertaisryhmässä ja aikuisten kanssa, joissa he

voivat oppia yhteistyön ja vuorovaikutuksen taitoja, toisen kunnioittamista ja siten saada perustan eettisesti vastuunalaiseen yhteiskunnan jäsenyyteen.

- lapsen huoltajat saavat tukea kasvatustyössään ja perheen tarpeita vastaavia varhaiskasvatustalvuuja

3) **Huoltajien yhteistyö, palveluohjaus, osallisuus ja vaikuttaminen**

Huoltajien yhteistyötä (3 §, 11. kohta), palveluohjausta (20 §) sekä osallisuutta ja vaikuttamista (19 §) koskevat säädökset tulisi yhdistää yhdeksi pykäläksi. Lisäksi erikseen tulee säätää huoltajien oikeuksista ja velvollisuuksista muissa lapsen varhaiskasvatusta sekä yleistä, tehostettua ja erityistä tukea koskevissa tilanteissa, siten kuin laissa on tehty. THL ehdottaa, että 19 § tulisi nimetä Huoltajien osallisuus, vaikuttaminen ja palveluohjaus -pykäläksi.

Tavoitepykälästä (3 §) siirretään huoltajia koskevan yhteistyötavoitteen ensimmäinen osa tähän pykälään. Osallisuus ja vaikuttaminen -pykälästä (19 §) siirretään lapsen mielipidettä ja toivomuksia koskeva kohta osaksi varhaiskasvatuksen tavoitepykälään yllä olevan ehdotuksen mukaisesti. Huoltajien oikeutta saada jatkuvaa tietoa lapsensa varhaiskasvatuksesta ja lapsen kasvusta ja kehityksestä tulisi laissa vahvistaa sisällyttämällä sitä koskeva lauseke Huoltajien osallisuus ja vaikuttaminen -pykälään. Huoltajille tulee taata oikeus saada tietoa lapsen varhaiskasvatusta koskevista päätöksistä ja taata mahdollisuus vaikuttaa ratkaisujen sisältöön jo asioiden valmisteluvaiheessa, ennen lasta koskevan ratkaisun päätöksentekoa. Varhaisen vaiheen vaikuttamisen näkökulmaa tulisi täsmentää yleistä, tehostettua ja erityistä tukea koskevissa pykälissä. THL ehdottaa, että 19 § kirjoitetaan seuraavasti:

19 §: Kunnan on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä varhaiskasvatus lapsen huoltajien toivomassa muodossa. Kunnan on järjestettävä varhaiskasvatukseen oikeutetun lapsen huoltajille palveluohjausta heidän käytettävissään olevista varhaiskasvatustalvuuista sekä varhaiskasvatusta tukevista sosiaali- ja terveystalvuuista sekä muista talvuuista. Lapsen huoltajalle taataan riittävä tiedonsaanti, ohjaus ja neuvonta kunnassa tarjolla olevista varhaiskasvatustalvuuista. Lapsen huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa heidän lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Yhteistyöstä lapsen varhaiskasvatustalvuuksen tekemisessä säädetään lain 25 §:ssä.

Lapsille ja heidän huoltajilleen on jaettava säännöllisesti tietoa yksikön toiminnasta sekä järjestettävä säännöllisesti mahdollisuus osallistua yksikön toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on toimia yhdessä lapsen huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseksi sekä tukea lapsen huoltajaa kasvatustyössä. Lapsen huoltajille taataan mahdollisuus jatkuvaan tiedonsaantiin ja vuoropuheluun lapsen varhaiskasvatuksesta ja lapsen yksilöllisestä kasvusta ja kehityksestä. Varhaiskasvatustalvuuhenkilöstön ja huoltajien välinen yhteistyö pohjautuu kasvatustalvuuhanuuteen.

4) **Muita korjausehdotuksia**

Pykälässä 16, Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki on viittaus pykälän 10 monialaiseen palvelukokonaisuuteen. Yksi oleellinen tekijä siitä puuttuu ja THL ehdottaa, että se lisätään seuraavasti: "Kun tuen tarve tunnistetaan, on varhaiskasvatuspalveluissa varmistettava, tarvitsevatko vanhemmat tukea muilta palveluilta."

23 §: yksi sana on virheellinen: Varhaiskasvatuksen perusteissa... po
Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa

25 § toinen momentti toinen lause: "Lapsen mielipide on selvitettävä..." paremmin: "Lapsen näkemyksiä on kuultava...". Selvittäminen antaa turhan yksioikoisen kuvan siitä, mitä lapsen kuuleminen merkitsee.

35 §: Ryhmäkoon määrittäminen aikuisten määrän mukaan johtaa toiminnallisiin vaikeuksiin ja sitä on vaikea valvoa. Parempi olisi täsmentää suhdelukumomenttia.

37 §: Henkilöstön rakenne. Jotta varhaiskasvatuksen eri osiot, korkeatasoinen pedagogiikka, yhteistyö vanhempien kanssa ja lasten tarvitsema huolenpito ja hoiva voidaan toteuttaa sillä sosiaalisen investoinnin tasolla, johon on pyrittävä, henkilöstömitoitusta esitetään säädettäväksi seuraavasti. ...joka kolmannella hoito-, kasvatus- ja opetustehtävissä toimivalla tulee olla 27 §, joka kolmannella 28 §:n ja muilla 29§:n mukainen kelpoisuus.

Pääjohtaja

Juhani Eskola

Erityisasiantuntija

Jukka Mäkelä